

Titel: Lilla

Tema: at være anderledes, at være modig, at forstå verden, at have en voksenven.

Fag: Dansk

Målgruppe: 0.- 3. årgang

Forfatter og illustratør: Sissel Horndal

Forlag: Vild Maskine, 2018

Kort om handlingen

”Lilla” er en fortælling om at være anderledes. Noget er galt med det lille lam lige fra fødslen: Hun er lilla!. Moderfåret vil ikke kendes ved den lille ny, der også bliver ekskluderet af de andre får i flokken. Kun Gammelfår accepterer Lilla og tager hende med på fjeldet, hvor Lilla får lektioner i mange af livets farer og store eksistentielle spørgsmål.

Over for en af fjeldets største farer – den blodtørstige jærv - viser Lilla en snarrådighed og et mod, der får fåreflokken til at se på hende med helt andre øjne. Lilla er ikke et hvilket som helst får, hun er lilla og hun er ”Himmelspringeren” (hvilket i øvrigt er værkets oprindelige norske titel).

Faglig relevans/kompetenceområder

Kompetenceområdet fortolkning er selvfølgelig i spil, og der er mange muligheder for at arbejde med fortolkning og analyse. Fx

- er ret klassisk komposition
- intertekstualitet (sammenlign evt. med ”Den grimme ælling” – ”Lille frøken Pingelpot)
- et persongalleri med helten, flokken, skurken og hjælperen
- er billedsiden – lavet af forfatteren selv – noget helt særligt. En hel særegen streg, der til tider er sløret og næsten drømmeagtig

Og så er det jo næsten en umulighed at finde en god billedbog, der ikke rummer muligheder for at gå ind i kompetenceområderne Fremstilling, Læsning og Kommunikation. Mere om det nedenfor.

Idéer til din undervisning

Forståelsesstrategierne "Før – under – efter" kan inddrages, som en ramme i fortolkningsundervisningen.

Før I læser bogen

- Lad eleverne to og to tale om forsides illustration. Desværre er det ikke den oprindelige forside, der ikke i samme grad skabte forventninger om en sjov fortælling. Det kan derfor være hensigtsmæssigt at få elevernes opmærksomhed rettet mod det, der kunne ligge bag lammets attitude, der muligvis viser, at det er "skide ligeglad". Hvilket (i mine øjne) ikke helt matcher bogens budskab/tema.
- Saml op på, hvad klassen i fællesskab ved om får og lam. Skriv op eller lad eleverne skrive ind på en Padlet (find på Skole Tube), hvis de er "skrivere".
- Læs i fællesskab bogens titel – og tal om, hvori forbindelsen til illustrationen mon er.
- Mon det er rart at være et lilla lam? Er der både fordele og ulemper?
- Fortæl at forfatteren er norsk og at bogen i første omgang var skrevet på norsk. I Norge har man rigtig mange får. På norsk hedder bogen "Himmelspringaren". Bed eleverne forsøge at huske på det – hvis man er vaks finder man nemlig ud af hvorfor, den hedder det, når man hører historien.
Det er også forfatteren, der har lavet billederne til bogen – der er ret sjældent.
I kan se bogens oprindelige forside her
<http://www.mangschou.no/netthandel/products/himmelspringaren>
- Hvis man har talt om den norske udgave – kan det inddrages i den forestilling eleverne nu har om bogen. Hvad mon den handler om? Mon det er en sjov, alvorlig, uhyggelig eller sørgelig fortælling?
- Der er nogle ord, som kunne være relevante at kende betydningen af inden eleverne hører og ser historien. Jeg forestiller mig, at det kunne være FJELD, FJORD, KLØFT, JÆRV – men det er jo helt afhængig af elevgruppen. Ordene er ikke nogen eleverne skal lære, men blot kende betydningen af. Det er altså nok, at deres betydning blot forklares evt. understøttet af billeder.

Under læsning af bogen

Der kan arbejdes ud fra en dialogisk arbejdsform, hvor bogen læses igennem flere gange. Første gang uden afbrydelser og de efterfølgende gange med forskellige formål.

FØRSTE OPLÆSNING

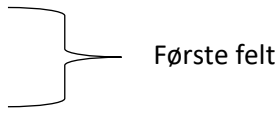
- Lad eleverne vide, at de nu skal se og høre fortællingen uden afbrydelser.
- Umiddelbart efter:
 - Fandt nogen mon ud af, hvorfor den norske titel er "Himmelspringaren"?
 - Var der noget i historien, som eleverne ikke forstod?
 - Er der umiddelbare kommentarer til historien?
 - Er der billeder, eleverne gerne vil se igen?

ANDEN OPLÆSNING

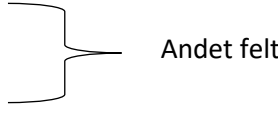
Her følger nogle forskellige forslag. Vælg kun dem, du finder vil passe bedst til din elevgruppe.

Aktiviteter vedr. fortællingens komposition

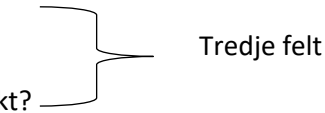
Fortæl eleverne, at du vil læse bogen højt en gang til, og at I nu skal arbejde med handlingen. De skal derfor lægge godt mærke til i hvilken rækkefølge tingene sker. Læs og se bogen.

- Brug evt. en tom handlingsbro med fire felter til stikord:
 - Hvor begynder historien?
 - Hvilken årstid er det mon?
 - Hvilke personer hører vi om?

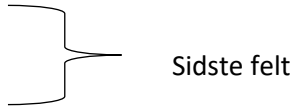
Første felt

 - Hvilket problem opstår?
 - Hvilke konsekvenser?

Andet felt

 - Hvad sætter handlingen i gang?
 - Hvad foregår der på fjeldet?
 - Hvad er fortællingens højdepunkt?

Tredje felt

 - Hvordan udløses spændingen?
 - Hvad ender historien med?
 - Har noget forandret sig?

Sidste felt

- Elevgruppen kan inddeles i hold, der spiller forskellige af de fire "afsnit"

- Rul en papirrulle ud på gulvet. Tegn en vej og lad eleverne tegne episoder fra fortællingen. Tegningerne lægges i kronologisk rækkefølge langs vejen. (En garnrulle kan også bruges som vej)
Eleverne skiftes til at gå hen ad vejen, mens du genfortæller historien. Aktiviteten er bedst, hvis der kun arbejder 2-3 elever med "vejen" ad gangen. De øvrige elever kan evt. arbejde med de kreative ideer, der er forslag til nederst.

Aktiviteter vedr. personerne

- Lav i fællesskab eller individuelt et persontræ med hovedpersonen øverst, en række med navngivne bipersoner og en række med øvrige bipersoner.
- Hvad har eleverne at sige om Lilla, om Fiona, om Gammelfår, om
- Hvordan har Lilla det gennem historien? Kan vi finde steder, hvor hun er glad, sur, bange, tryk, modig...
- Er Lilla mon ked af, at hun er Lilla?
- Tal om hvordan historien ville ændre sig, hvis nogle af personerne ikke var med.
- Leg gætteleg. "Hvem er jeg?". Kan foregå i grupper, hvor eleverne på skift beskriver en person uden at nævne navn. De andre gætter.
- Se på udvalgte sider og lad eleverne (to og to) blive enige om, hvad der kunne stå i tankebobler over forskellige personer. Hør nogle af forslagene i plenum.

Aktiviteter vedr. perspektivering/tema

- Fortællingen foregår mellem dyr – men kunne den også foregå mellem mennesker? Lad eleverne komme med eksempler.
- Hvorfor bliver nogle mennesker holdt udenfor? Har eleverne erfaringer
- Hvordan kan vi mennesker være forskellige?
 - Skriv en liste
 - Lad eleverne i grupper på tre lave små optrin, hvor to holder en anden udenfor på grund af en af tingene fra listen
 - Lad de samme grupper komme med forslag til, hvordan de i stedet kunne være "Gammelfår" i deres optrin.

Aktiviteter vedr. intertekstualisering

Måske kender eleverne andre fortællinger, der minder om "Lilla". Det kunne fx være

- "De tre Bukke Bruse". Tal om, på hvilke måder de to fortællinger er ens: De går også på fjeldet/sæteren om sommeren – og der er også en fare, som lurker.
- Hvordan ligner "Lilla" "Den grimme ælling" – og på hvilken måde er den forskellig? (For ællingen sker forvandlingen uden ællingen handler derpå)
- Måske har I læst andre historier om personer, der er anderledes og bliver holdt udenfor: "Lille Frøken Pingelpot", "Bello", "Mimbo Jimbo og de store elefanter", "Verdens grimteste pige".

Efter læsning af bogen

- Placer fire A4 ark i forskellige farver på gulvet rundt omkring i klassen/gangen/skolegården. Bed eleverne gå hen til det ark, der passer til deres svar på følgende:

Gå til GUL – hvis du synes historien var sjov

Gå til RØD – hvis du synes historien var sørgelig

Gå til BLÅ – hvis du synes historien var uhyggelig

Gå til GRØN – hvis du synes, noget helt andet.

Spørg de elever, der står på GRØN, hvad de synes, og lad også elever fra andre grupperinger komme med forklaring på deres valg.

Lav flere lignende spørgsmål. Fx Vælg den person, du synes dårligst om (Jærven, Fiona, de andre voksne får, lammene).

- Digt videre på historien. Hvordan går det videre med Lilla?

Kreative idéer

- Tegn dyr, der har "forkerte" farver og mønstre. Lim dem evt. op på et stort landskab.
- Lav stangdukker med personerne i "Lilla" og spil teater i mindre grupper.
- Leg "Jærven kommer". Den gode gamle "Alle mine kyllinger kom hjem" – nu blot med "Alle mine lam kom hjem".

GOD FORNØJELSE